

Abstrakt

Tittel: Universell utforming i barnehager og barns deltakelse i lek - en litteraturstudie

Hensikt: Norge har i sin handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet (2009-2013) sagt at samfunnet innen 2025 skal være universelt utformet. Rapporter viser derimot at det fortsatt en lang vei å gå for å nå regjeringens mål. Forskning viser at tidlig innsats for å inkludere barn i meningsfulle fellesskap i barnehagehverdagen har betydning for deres deltakelse i lek. Hensikten med denne studien er derfor å se hvordan universell utforming kan tilrettelegge for deltakelse i lek i barnehagen.

Metode: Det er i denne studien brukt Scoping review som metodisk tilnærming. Litteratursøket inkluderte de tre databasene PubMed, AMED og Oria. Systematisk tekstkondensering er brukt som analysemetode.

Resultat: Totalt syv vitenskapelige artikler er inkludert i denne studien, som viser at universell utforming har stor betydning for *alle* barn, men særlig barn med spesielle behov eller utfordringer når det kommer til deltakelse og inkludering i lek i barnehagen. Det kommer frem i resultat at tilstrekkelig romslighet i barnehager er viktig for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter. Effektene av tilstrekkelig romslighet gir større mulighet for å delta i lek, leken fører til færre konflikter mellom barna og foregår oftere uforstyrret over lengre tidsperiode.

Konklusjon: Det er mye som tyder på at tilstrekkelig romslighet i barnehager gir utgangspunkt for en arena som lettere kan bidra til inkludering og deltakelse i lek i barnehagen. Universell utforming skal være til nytte for alle, men er særlig viktig for barn med spesielle behov.

Nøkkelord:

Barn, barnehage, universell utforming, lek

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
1.1 Samfunnsaktualitet	1
1.2 <i>Universell utforming (UU)</i>	1
1.3 <i>Problemstilling</i>	2
Kapittel 2: Begrepsavklaring	3
2.1 <i>Aktivitet</i>	3
2.2 <i>Deltakelse</i>	3
2.3 <i>Romslighet</i>	3
Kapittel 3: Oppgavens struktur	4
Kapittel 4: Teoretisk forankring	5
4.1 <i>Model of Human Occupation</i>	5
4.1.1 <i>Aktivitetsidentitet</i>	5
4.1.2 <i>Utførelseskapasitet</i>	5
4.1.3 <i>Omgivelser</i>	6
Kapittel 5: Metode	7
5.1 <i>Scoping review</i>	7
5.2 <i>Litteratursøk</i>	7
5.3 <i>Lokalisere</i>	9
5.4 <i>Analysere og kartlegge</i>	9

Kapittel 6: Resultat	11
6.1 <i>Universell utforming, de syv prinsippene og opplevelsen av omgivelsene rundt</i>	13
6.2 <i>Barnehagen som arena for deltakelse i lek</i>	14
6.3 <i>Romslighetens betydning for lek og deltakelse</i>	15
Kapittel 7: Diskusjon	17
7.1 <i>Omgivelsenes betydning for deltakelse</i>	17
7.2 <i>Mulige konsekvenser ved inndeling av rom</i>	19
7.3 <i>Gi barna «rom» for deltakelse i lek</i>	20
7.4 <i>Universell utforming - en lang vei å gå</i>	21
Kapittel 8: Relevans til ergoterapi	23
Kapittel 9: Metoderefleksjon	24
Kapittel 10: Konklusjon	25
Kapittel 11: Referanseliste	26

Kapittel 1: Innledning

1.1 Samfunnsaktualitet

I dagens samfunn kan vi fortsatt se et gap mellom omgivelsenes krav og individets forutsetninger for deltakelse. Gapet, eller utfordringene som skaper gapet, trenger tilpasninger for å reduseres, samt øke muligheter for deltakelse (Hjort, 2017, s. 4). For å minske gapet mellom krav og egne forutsetninger bidrar UU til å se muligheter heller enn utfordringer. Ifølge Björk (2015, s. 87) har Norge siden 2005 hatt et stort fokus på, og ambisjoner om å forbedre universell utforming, spesielt der tilgjengelighet og sosial inkludering er viktig for alle. I regjeringens handlingsplan for UU og økt tilgjengelighet (2009-2013), står det blant annet at Norge innen 2025 skal være universelt utformet (Barne og- likestillingsdepartementet 2009: 2).

I handlingsplanen står det også at det fysiske miljøet innebærer en likeverdig form for tilgjengelighet slik at hovedløsninger kan brukes av flest mulig (Barne og- likestillingsdepartementet 2009: 4). I utgangen av 2021 hadde 93,4% av alle barn i alderen 1-5 år barnehageplass (Statistisk sentralbyrå, 2022). Dette tilsvarer 268 465 barn på landsbasis. I 2005 ble det etablert en barnehagelov som blant annet sier at «barnehagen skal gi barn mulighet for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter» (Barnehageloven, 2005, §2). Barnehagen skal også ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, samt bidra til å utjevne sosiale forskjeller (Barnehageloven, 2005, §2). For at barn skal kunne delta og være aktive i barnehagehverdagen vil også omgivelsene ha betydning for deres deltakelse i lek. Ett av ergoterapeutenes fokusområde er forebygging og tidlig innsats for å fremme aktivitet, deltakelse og inkludering for barn og unge (Ergoterapeutene, u.å, avsnitt 1). Ifølge Helgesen (2017, s. 310) er mennesker sosiale vesener som trenger hverandre, da samhandling og relasjoner til hverandre har en egenverdi. Det sies også at det er gjennom daglig aktivitet og deltakelse at barns ferdigheter og selvidentitet utvikles (Abu-Dahab et al., 2020, s.1).

1.2 Universell utforming (UU)

Universell utforming er et begrep som for første gang ble brukt på midten av 1980-tallet av den amerikanske arkitekten Ronald L. Mace (Björk, 2015, s. 85).

I løpet av det neste tiåret skulle begrepet bli et konsept i flere land. Gjennom FNs konvensjon

om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne ble begrepet anerkjent og ratifisert av flere av landene og har siden da fått en globalt akseptert definisjon:

Universal Design means the design of products, environment programmes and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. Universal design shall not exclude assistive devices for particular groups of persons with disabilities where this is needed (Björk, 2015, s. 85).

Det er også syv prinsipper som er viktige veiledere innenfor universell utforming. UU vil sammen med de syv prinsippene og byggeteknisk forskrift (TEK17) brukes gjennomgående i studien for å se sammenheng med funn. De syv prinsippene er: *like muligheter for bruk, fleksibel i bruk, enkel og intuitivt i bruk, forståelig informasjon, toleranse for feil, lav fysisk anstrengelse og støy og plass for tilgang og bruk* (Bufdir, 2016).

1.3 Problemstilling

Det er fortsatt en lang vei å gå for å nå regjeringens mål om et universelt utformet samfunn innen 2025. Det konkluderes i en rapport fra 2016 om «*Handlingsrom for et universelt utformet samfunn*», om hvorvidt dette ikke lenger er et realistisk mål (Dietz et al., 2016, s.7). På bakgrunn av dette har interessen vår for temaet vokst. Vi ønsker derfor å se litt nærmere på temaet som omhandler barn og hvilken betydning UU har for deres deltakelse i lek, i barnehagen. Derfor har vi valgt følgende problemstilling:

Hvordan kan universell utforming av barnehager tilrettelegge for barns deltakelse i lek? Lek forstås i denne studien som frivillige og meningsfulle aktiviteter som skjer i løpet av en barnehagehverdag. Dette sees videre gjennom UU og utforming av areal, interiør og rominndeling i barnehagebygget.

Kapittel 2: Begrepsavklaring

2.1. Aktivitet

I denne studien blir aktivitetsbegrepet brukt i sammenheng med aktiviteten lek. *Aktivitet* er en betegnelse for alle handlinger vi utfører gjennom livet og i sosiale sammenhenger.

2.2 Deltakelse

Ifølge Law (2002, s.640) er deltakelse i hverdagsaktiviteter en viktig del av menneskets utvikling og erfaringer. Aagaard & Langdal (2019, s.114) beskriver deltakelse som noe iboende for ergoterapeuters aktivitetforståelse, da det omhandler menneskers mulighet til å involveres i sosiale og samfunnsmessige sammenhenger, både alene og sammen med andre.

2.3 Romslighet

Begrepet *romslighet* defineres her ut ifra et funn fra en artikkel, som i denne studien vil ses i sammenheng med barnehagen som omgivelse. Romslighet blir sett i forhold til rommets areal, inndeling av rom i form av møblering eller mindre lukkede rom. Et annet begrep som brukes videre er *tilstrekkelig romslighet*. Tilstrekkelig romslighet blir i denne studien definert ut ifra et funn fra en artikkel som sier at tilstrekkelig romslighet anbefales å ligge på ca. 2,1 kvadratmeter - 5,5 kvadratmeter pr. barn (Kirkeby & Grangaard, 2016, s.247)

Kapittel 3: Oppgavens struktur

I denne studien er det brukt IMRaD for å strukturere innholdet. Denne modellen brukes spesielt innenfor helsefag-, og naturvitenskapelige oppgaver og brukes som mal for å strukturere vitenskapelige artikler (Søk&skriv, 2022). IMRad er inndelt i innledning, metode, resultat og diskusjon. I forkant av metodekapittelet vil vi gjennom kapittelet om teoretisk forankring presentere valgt aktivitetsperspektiv. Videre presenterer vi resultatene i kapittel 6. Resultatene diskuteres og reflekteres over i lys av valgt aktivitetsperspektiv i kapittel 7. Avslutningsvis besvarer vi problemstillingen i kapittel 10.

Kapittel 4: Teoretisk forankring

Aktivitet og deltakelse er ergoterapeuters kjernekompetanse i arbeid med mennesker. Som ergoterapeuter er oppgaven vår å se på sammenhengen og samspillet mellom personen, aktiviteten og omgivelser (Ergoterapeutene, 2017, s.15). I dette kapitlet redegjør vi for den ergoterapeutiske modellen *Model of Human Occupation*, der vi presenterer aktivitetsperspektivet vi senere skal benytte for å se barnet er i et dynamisk samspill med omgivelsene og muligheten barnet har for deltakelse i lek. Vi redegjør også for begreper som er sentrale i MOHO.

4.1 Model of Human Occupation

Model of Human Occupation (MOHO) er en ergoterapeutisk begrepsmodell som forklarer det dynamiske samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser. Modellen ble utviklet av den amerikanske ergoterapeuten Gary Kielhofner, og ble først introdusert på 1970-tallet (Kielsgaard et al., 2019, s.139). Modellen tar for seg evidensbaserte, aktivitetsfokuserede og klientsentrerte begreper. Noen av disse begrepene vil bli brukt for å diskutere og besvare problemstillingen i denne studien. Aktivitetsidentitet og utførelseskapasitet er to begreper innenfor MOHO som vi finner spesielt relevante for vår oppgave. Andre begreper vi finner relevante er *aktivitet og omgivelser*. Siden vi senere i denne studien skal se på samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser ønsker vi å redegjøre for disse sentrale begrepene under.

4.1.1 Aktivitetsidentitet

Aktivitetsidentitet er et viktig begrep i den ergoterapeutiske aktivitetsmodellen MOHO. I denne studien brukes begrepet som utgangspunkt for å forklare hvilken betydning aktivitet har for barns identitet. Aktivitetsidentitet oppstår ifølge Taylor et al. (2017, s. 150) allerede i barndommen. Barn utvikler evner til abstrakt tenkning gjennom å integrere fortid, presentere fremtid og se for seg en aktivitet som inkluderer dem selv. På denne måten kan de sortere og fortelle deler av eget liv gjennom å utføre handlinger gjennom aktivitet.

4.1.2 Utførelseskapasitet

Utførelseskapasiteten er følelsen av sin egen fysiske, intellektuelle og sosiale evner (Lee & Kielhofner, 2017, s.42). Begrepet blir i denne studien brukt i diskusjonskapittelet, der begrepet blir sett i sammenheng med deltakelse i lek.

4.1.3 Omgivelser

Begrepet blir sett i sammenheng med fysiske, sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske trekk i alle sammenhenger som man går inn i, og som påvirker motivasjon, organiseringen av og utøvelsen av en aktivitet (Faber, 2019, s.202). Omgivelser blir brukt gjennom flere begreper i denne studien. Eksempler på begreper er *romslighet*, *tilstrekkelig romslighet* og *barnehager*.

Kapittel 5: Metode

I dette kapittelet redegjør vi for metodevalget som er benyttet for å undersøke tematikken til denne studien og besvare problemstillingen som er: Hvordan kan universell utforming av barnehager tilrettelegge for barns deltakelse i lek?

Gjennom å redegjøre for metodevalget forklarer vi også fremgangsmåten som er brukt under søket av vitenskapelige artikler. Underveis i metodekapittelet viser vi til tabell 1. som Tabell 1 viser en utvidet oversikt over litteratursøket.

5.1 Scoping review

Metoden som er benyttet i denne litteraturstudien er *scoping review*. Scoping review er en kvalitativ metode som brukes for å systematisere søkeprosessen av litteratur innenfor et fagfelt (McKinstry et al., 2014, s. 58). Metoden brukes for å identifisere, lokalisere, analysere, kartlegge og oppsummere relevant forskningslitteratur (McKinstry et al., 2014, s. 58). I denne studien startet vi prosessen med å finne et interessant tema, og utarbeidet på bakgrunn av dette en foreløpig problemstilling. Ved å se på temaene universell utforming, barn, lek og deltakelse kom vi frem til søkeord som ble benyttet i litteratursøket.

5.2 Litteratursøk

For å finne og identifisere relevante vitenskapelige artikler til vår problemstilling, gjennomførte vi et omfattende søk i flere databaser for å finne vitenskapelig litteratur. Dette ble gjort for å få et bredere søk i innhenting av de vitenskapelige artiklene. Vi gjennomførte to runder med litteratursøk. I det første søket brukte vi søkeordene *child*, *universal design*, *social participation* og *social interactions*. I denne søkerunden fikk vi et bredt utvalg av artikler, som gjorde det utfordrende å velge ut relevante artikler til valgt tema og problemstilling. Vi fikk blant annet for mange treff på barn i aldersgrupper som ikke er relevante for vår oppgave, da vi hovedsakelig var ute etter litteratur som omhandler barn i førskolealder. Det var også utfordrende å skille artikler som omhandlet skole og barnehage, samt å finne artikler som handlet om deltakelse i lek. På bakgrunn av dette ble det gjennomført en søkerunde nummer to der vi spisset søkeordene for å få treff på artikler som var relevante for tematikk og problemstilling. I denne søkerunden ble søkeordene *Preschool*, *Kindergarten*, *Occupational therapy*, *Interventions*, *Environment*, *Play* og *Activity* benyttet i tillegg til de første søkeordene. Gjennom søkeprosessen fant vi eksempler på de samme artiklene i alle de tre

databasene. Vi fikk også funn av relevante artikler ved å se på *similar articles* i artikler vi i utgangspunktet fant gjennom det opprinnelige søket. For en utvidet oversikt over litteratursøket, se tabell 1.

Tabell 1 - tabell for litteratursøk

Søkedato	Database	Søkeord	Avgrensninger	Antall treff	Antall utvalgte
31.03.22	Pubmed Oria AMED	Child, CP, Preschool, Occupational therapy, interventions	Siste 5 år	54	1
05.04.22	Oria	preschool, child, CP, social participation in play and activity	Fagfellevurdert Siste 10 år	879	1
10.04.22	PubMed	universal design, children, social,	Siste 10 år	321	1
20.04.2022	PubMed	universal design for social participation,	Siste 10 år	97	1
21.04.2022	PubMed	environment, universal design, child,	Siste 10 år	126	2
24.04.22	PubMed	Promoting social interaction of children with disabilities	Fagfellevurdert Siste 10 år	21	1

Databasene vi benyttet i vårt litteratursøk var PubMed, AMED og Oria. PubMed er en database for medisin og helsevitenskap (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, u.å). AMED ble brukt grunnet sitt innhold av artikler som hovedsakelig rettes mot ergoterapi og fysioterapi (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, u.å). Vi valgte også å bruke Oria som eneste database som omfatter alle fagområder. Dette ble gjort for å se om vi kunne finne relevante artikler utover databaser som hovedsakelig har et helsevitenskapelig perspektiv. Dette for å få et bedre helhetsinntrykk på det som finnes av litteratur på valgt tematikk og problemstilling. Under søket oppdaget vi at UU som begrep blir brukt på ulike måter innenfor Europa. Eksempler på dette var *Universal Design*, *Universally* og *Design for All*. Ettersom at

UU er lovfestet i Norge, og kan ses i sammenheng med omgivelsenes betydning for deltakelse i lek, ønsket vi å ta utgangspunkt i artikler som har nærmest kulturell og sosial tilnærming til dette. På bakgrunn av dette ble artikler som omhandlet land innenfor Europa et inkluderingskriterie. I neste delkapittel kommer vi nærmere inn på flere inkluderings- og ekskluderingskriterier.

5.3 Lokalisere

Ved bruk av *scoping review* satt vi igjen med 39 artikler. Vi leste abstrakt og konklusjon i alle de 39 artiklene, og endte til slutt opp med syv artikler som vi vurderte som relevante for å diskutere og besvare problemstillingen.

Til selektering av de vitenskapelige artiklene ble det som nevnt satt noen inkluderings- og ekskluderingskriterier. Vi valgte blant annet å ekskludere artikler som omhandlet barn eldre enn førskolealder. Dette fordi vi ønsket å ha fokus på de yngste barna i barnehagen. Det skal likevel nevnes at vi inkluderte en artikkel som også omfatter barn eldre enn førskolealder. Denne ble valgt på bakgrunn av sitt innhold om barns utvikling gjennom deltakelse i daglig aktivitet. Inkluderingskriteriene i litteratursøket ble etterhvert bestemt å være artikler som omhandler barnehagebarn, UU og deltakelse i lek. Et annet kriterium i litteratursøket var at artiklene skulle være fagfellevurderte og publisert innenfor de ti siste årene. Dette for å sørge for at vi inkluderte nyere forskning for å få studien mest dagsaktuell.

5.4 Analysere og kartlegge

For å trekke ut datamaterialet fra disse syv artiklene ble det brukt systematisk tekstkondensering som analytisk metode. Ifølge Malterud (2017, s. 97) er systematisk tekstkondensering en pragmatisk metode for tematisk tverrgående analyse av kvalitative data. Etter at vi hadde gjennomgått artiklene som danner grunnlaget for datamaterialet i denne studien, fikk vi en oppfatning av hvilke tema det ulike datamaterialet hadde. Deretter ble foreløpige temaer og materialer drøftet og satt sammen i temagrupper. Dette ble gjennomført ved å samle likt materiale under de ulike teamene på et eget dokument for å enklere se sammenhengene. Noen eksempler på temaer som ble funnet var *barn, universell utforming, lover og regler, barnehagen, sosial deltakelse og romslighet*. Deretter samlet vi informasjon

fra disse teamene og så på sammenhengen på tvers av disse. Vi endte dermed opp med temaene: *barnehagen som arena for deltakelse, lek som aktivitet for deltakelse, universell utforming og romslighet som betydning for deltakelse, barn med spesielle behov og lover og regler opp mot universell utforming og barnehagen som arena*. Til slutt kom vi frem til syv artikler som vi bruker som datagrunnlag underveis for å besvare vår problemstilling.

Kapittel 6: Resultat

I dette kapittelet oppsummerer vi funnene fra de syv utvalgte artiklene. Se tabell 2 for utvalgte artikler under. Funnene blir senere presentert i tre kategorier for gi et mer oversiktlig resultat. Kategoriene som belyses er *universell utforming, barnehagen som arena for deltakelse og lek og rommets betydning for lek og deltakelse*. Videre oversikt over utvalgte artikler er listet opp i tabell 2.

Tabell 2 - utvalgte artikler:

Tittel	Forfatter	Årstall publisert	Hensikt	Sentrale funn
Participation patterns and determinants of participation of young children with cerebral palsy	Abu-Dahab, S., Alheresh, R. A., Malkawi, S. H., Saleh, M., & Wong, J.	2020	Beskriver deltakelse, og har fokus på barn med nedsatt funksjonsevne.	Det er gjennom daglig aktivitet og deltakelse at barns ferdigheter og selvidentitet utvikles.
Social Support and Modelling in Relation to Physical Activity Participation and Outdoor Play in Preschool Children	Reimers, A. K., Boxberger, K., Schmidt, S., Niessner, C., Demetriou, Y., Marzi, I., & Woll, A.	2019	Ser på betydning av fysisk aktivitet gjennom lek i tidlig barndom.	Fysisk aktivitet og lek i tidlig barndom er nødvendig for å muliggjøre blant annet fysisk og sosial deltakelse, samt at det gir et godt grunnlag for god helse.
Can We Build Inclusion?	Kirkeby, I. M., & Grangaard, S.	2016	Artikkelen tar for seg betydningen UU har for barn med spesielle behov i barnehage. Ser også på anbefalt romslighet pr. barn for en best mulig arena for barna å utvikle seg i.	Anbefalte romsligheten ligger på 2,1 kvadratmeter - 5,5 kvadratmeter pr. barn og tilstrekkelig romslighet for en større innvirkning for den sosiale deltakelsen. Tilstrekkelig romslighet er viktig for alle barn, men

				<p>aller viktigst for barn med spesielle behov. De tar for seg barnehagen som plattform for inkludering og sosial deltakelse. De sier at UU ikke er ideelt da det alltid vil være mennesker som har et behov for å tilrettelegge omgivelsene ytterligere for å kunne delta.</p>
User-Environment Interaction: The Usability Model for Universal Design Assessment	Cassi, R., Kajita, M., & Popovic Larsen, O.	2021	Ser på hvilken rolle omgivelsene har for å muliggjøre deltakelse i aktivitet.	<p>Den universelle utformingen av et rom har stor betydning for hvordan en person oppfatter selve "rommet".</p> <p>Den tar for seg miljøets egenskaper og utformingen av det gjennom å se på ting som belysning, akustikk og organisering. I tillegg ses det på inndeling av rom i form av møblering og interiør eller lukkede egne rom. Artikkelen bruker begrepet Affordance som begrep for å se hvilken betydning omgivelsenes egenskaper har for at en person kan gjennomføre en aktivitet. Det samme gjelder opplevelsen av materielle</p>
A nordic charter for universal design	Björk E.	2015	Tar for seg de syv prinsippene for UU, samt UU's historie og	Norge i lang tid et stort fokus og ambisjoner om å forbedre universell

			målsetninger opp gjennom tidene.	utforming, spesielt på områder der hvor tilgjengelighet og sosial inkludering for alle er viktige
Design for All in Scandinavia – A strong concept	Bendixen, K., & Benktzon, M.	2015	Ser på UU i Skandinavia.	Artikkelen viser til handlingsplan for regjeringen som sier at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Det konkluderes også med at det trengs mer forskning på UU.
The Interdependence of Motor and Social Skill Development: Influence on Participation	Holloway, J. M., & Long, T. M.	2019	Beskrive 3 dimensjoner for deltakelse.	Det er gjennom lek i barnehage at barn begynner å samhandle med andre barn. Artikkelen sier også at det er viktig at omgivelsene rundt er tilrettelagt slik at et barn med spesielle behov får delta i lek sammen med andre barn.

6.1 Universell utforming, de syv prinsippene og opplevelsen av omgivelsene rundt

Universal utforming har ifølge Bendixen og Benktzon (2015, s.253) hatt et statlig fokus i Norge i mer enn 11 år. UU blir stadig en større del av den norske politikken. Siden 2005 har Norge hatt et stort fokus på, og ambisjoner om, å forbedre den universelle utformingen i samfunnet, spesielt på områder der tilgjengelighet og sosial inkludering for alle er viktige (Björk, 2015, s. 87). Funn fra Bendixen og Benktzon (2015, s.253) viser at Regjeringsproposisjonen NOU 2001:22 “fra bruker til innbygger” var det første store steget mot universell utforming. Dette blir fulgt opp med regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet (2009-2013), som går ut på at Norge innen 2025 skal være universelt utformet og tilgjengelig for alle (Bendixen & Benktzon, 2015, s. 253).

Av de syv utvalgte artiklene, presenterer tre av disse viktigheten av de syv prinsippene innen UU. Ifølge Björk (2015, s.86) ble de syv prinsippene utviklet i North Carolina State University i 1997 og har blitt lite revidert siden den gang. Prinsippene ble til for å støtte evalueringer av eksisterende utforminger, veilede prosesser under utforming og øke produsenter og forbrukeres kompetanse for mer universelt brukbare produkter og miljøer (Björk, 2019, s.86). Ifølge Cassi et al. (2021, s. 56) spiller miljøets egenskaper og utformingen av fysiske omgivelser en stor og viktig rolle i påvirkningen av måten mennesker presterer på i et rom. Dette er med på å forme den romslige opplevelsen til individer ved å hindre eller støtte deres atferd og aktivitet. Personer opplever ifølge Cassi et al. (2021, s.56) miljøet rundt seg ulikt på bakgrunn av personens individuelle og sensoriske egenskaper. Cassi et. al. (2021, s.56) følger opp med et eksempel på et barn, en eldre og en blind person som vil kunne oppleve rommet på forskjellige måter. Et barn vil oppleve omgivelsene fra et lavere synspunkt som kan gi redusert tilknytning visuelt. En eldre person vil, i motsetning til barnet, ta mer hensyn til materialer og gjenstander i omgivelsene visuelt, mens en blind person i større grad vil fokusere på å ta seg frem til ønsket destinasjon. Cassi et. al. (2021, s.56) definerer i tillegg begrepet *affordance*, som betyr egenskaper et objekt eller et miljø har som betydning for at en person kan utføre en handling.

6.2 Barnehagen som arena for deltakelse i lek

Reimers et al. (2019, s.1) trekker frem viktigheten av sosial deltakelse og ser det i sammenheng med fysisk aktivitet og lek. Ifølge Reimers et al. (2019, s.1) er fysisk aktivitet og lek i tidlig barndom nødvendig for å muliggjøre blant annet fysisk og sosial deltakelse, i tillegg til å gi et godt grunnlag for god helse. Holloway og Long (2019, s. 6-7) forteller at barn først begynner å samhandle med hverandre gjennom aktiv lek i barnehagen. Der begynner også utviklingen av motoriske ferdigheter, som igjen påvirker barns mulighet for deltakelse i lek. Resultatene i deres artikkel viser positive sammenhenger mellom sosiale og motoriske ferdigheter. Barna som i større grad hadde utviklet motoriske ferdigheter hadde også utviklet sine sosiale ferdigheter. I motsetning til dette hadde barna med mindre utviklet motoriske og sosiale ferdigheter mindre forutsetninger for å delta i lek (Holloway & Long, 2019, s. 6-7). Holloway og Long (2019, s. 3) beskriver tre dimensjoner som er spesielt viktige for barns deltakelse i barnehagen. De tre dimensjonene er: *Handlingsrom for et universelt utformet samfunn, deltakelse i aktivitet, uavhengighet i å oppnå aktivitet og det sosiale samspillet som foregår under aktiviteten*. Deltakelse omhandler barnets involvering i aktiviteten i form av

utholdenhet, konsentrasjon og interessen for å gjennomføre den. Uavhengigheten blir definert som barnets mestring av de ferdighetene barnet har for å kontrollere egne handlinger i omgivelsene rundt. Den siste dimensjonen som omhandler samspillet under aktivitet, handler om barnets relasjon og kommunikasjon med jevnaldrende, eller med omsorgspersoner som er til stede under aktivitet (Holloway og Long (2019, s. 3).

Barnehagen er ifølge Kirkeby et al. (2016, s. 254) plattform for inkludering og sosial deltakelse for barn. Det kommer også frem i samme artikkel at barn med spesielle behov ofte blir sett på som et “problem”. Barna i artikkelen dekker et bredt spekter av utfordringer og behov. Utfordringer barn kan ha, er fysisk og/eller sensorisk svekkelse, intellektuell svikt eller vansker knyttet til sosiale relasjoner og samhandling med andre mennesker. Utfordringene barn med spesielle behov opplever, kan ha betydning for barnets sosiale deltakelse. Deltakelsen blir sett gjennom omgivelsenes romslighet (Kirkeby & Grangaard, 2016, s. 247-248).

6.3 Romslighetens betydning for lek og deltakelse

Ifølge Cassi et. al (2021, s. 55) forholder vi oss alltid til omgivelsene rundt oss. Den universelle utformingen er med å påvirke hvordan man opplever et rom, samt i hvilken grad mennesker får dekket sine fysiske og sosiale behov. Den romslige følelsen av et rom har betydning for opplevelsen hos den enkelte ved enten å hindre eller støtte mulighet til aktivitet og deltakelse (Cassi et. al., 2021, s.56). Det samme gjelder opplevelsen av materielle ting som belysning, akustikk og organisering (Cassi et al., 2021, s.57).

Kirkeby & Grangaard (2016, s. 253) sier at tidlig innsats kan være nødvendig for å inkludere barn med spesielle behov, slik at de lettere kan delta i lek sammen med andre barn i inndelte grupper. Artikkelen viser til at mangel på tilstrekkelig romslighet har en større innvirkning for den sosiale deltakelsen, og at den anbefalte romsligheten ligger på 2,1 kvadratmeter - 5,5 kvadratmeter pr. barn (Kirkeby & Grangaard 2016, s.247). Kirkeby og Grangaard (2016, s.253) påpeker at tilstrekkelig romslighet har betydning for alle barn, men resultater tyder på at barn med spesielle behov er de med størst utbytte av tilstrekkelig romslighet. Dette gir barna større mulighet til å kunne delta i lek. Tilstrekkelig plass gjør at leken oftere foregår mer problemfritt, sammenlignet med lek i trangere rom. Aktiviteter kunne samtidig foregå over en lengre tidsperiode og med færre konflikter. Barn ble på denne måten mindre forstyrret og fikk mer tid til hverandre (Kirkeby & Grangaard, 2016, s. 253).

Avslutningsvis konkluderer Kirkeby og Grangaard (2016, s.247) med at antall kvadratmeter per barn, planløsning og innredning i barnehagen ikke er nøyaktige anbefalinger for bygging av inkluderende barnehager. Dette fordi det ikke finnes nok forskning på området. Ifølge Kirkeby og Grangaard (2016, s. 254) trengs det mer forskning på områder som knyttes opp mot kvaliteter i hver enkelt rom. I tillegg til tilstrekkelig romslighet, kan sensorisk aspekter som lys og lyd ha betydning for barns deltakelse i lek.

Kapittel 7: Diskusjon

I dette kapittelet tar vi for oss funnene fra de utvalgte artiklene som vi har funnet særlig interessante for å besvare vår problemstilling. På bakgrunn av funn fra artiklene og situasjonsbeskrivelser fra egen praksis, som igjen belyses gjennom aktivitetsperspektivet om hvilken betydning UU har for barnehagebarns deltakelse i lek, har vi kommet fram til følgende kategorier: *omgivelsenes betydning for deltakelse, mulige konsekvenser ved inndeling av rom, gi barna «rom» for deltakelse i lek og universell utforming - en lang vei å gå...*

7.1 Omgivelsenes betydning for deltakelse

Prinsippene “Like muligheter for bruk og “størrelse og plass for tilgang til bruk” vil i denne oppgaven bli presentert som de mest relevante, og prinsippene diskuteres opp mot problemstillingen. Prinsippene vil bli sett i forbindelse med romslighet, areal, inndeling av rom gjennom interiør og materielle gjenstander. Dette vil igjen bli sett i sammenheng med tilrettelegging av deltakelse i lek i barnehagen. Aagaard og Langdal (2019, s. 115) forklarer deltakelse som noe iboende for ergoterapeuters aktivitetforståelse da det omhandler menneskers mulighet til å involveres i sosiale og samfunnsmessige sammenhenger.

I resultatkapittelet blir *Affordance* nevnt som et begrep, som forklarer hvilken betydning omgivelsenes egenskaper har for at en person kan gjennomføre en aktivitet (Cassi et. al., 2021, s. 64). Vi kan se dette i sammenheng med *gapet* vi nevnte innledningsvis. Ved å se på hvilken betydning miljøets egenskaper har for å muliggjøre aktivitet og deltakelse jf. *affordance*, kan man på denne måten muligens minske gapet mellom omgivelsenes krav og individets forutsetninger for deltakelse i lek. Det er også dette som gjøres i utarbeiding av for eksempel nye bygg i Norge. Nye bygg kvalitetssikres gjennom tydelige lover og forskrifter, og i Norge brukes blant annet byggt teknisk forskrift (TEK17). På denne måten kan offentlige bygg bli mer tilgjengelig, gjennom universell utforming, slik at alle kan delta.

Når det gjelder prinsippet om “størrelse og plass for tilgang og bruk” viser Kirkeby og Grangaard (2016, s.247) til at anbefalt romslighet ligger på 2,1 - 5,5 kvadratmeter pr. barn. På bakgrunn av denne anbefalingen har de sett effekter som har betydning for *alle barn*, særlig barn med spesielle behov. Effektene av romsligheten blir sett gjennom færre konflikter

mellom barn og mulighet for å delta i lek. Leken foregikk over lengre tid, som igjen ga de mer tid til å utveksle ideer og leke med hverandre uten forstyrrelser. På denne måten kan man også trekke inn det neste prinsippet som har fokus på “like muligheter for bruk”.

Prinsippet om “like muligheter for bruk” handler om at utformingen skal være både tilgjengelig og brukbar for personer med ulike ferdigheter (Bufdir, 2016, avsnitt 2). Ifølge Abu-Dahab et al. (2020, s.1) utvikles barnets ferdigheter og selvidentitet gjennom daglig aktivitet. Barnehagen er en viktig arena, der barn skal få muligheten til å utvikle seg i trygge og stimulerende omgivelser, finne venner, leke og lære av hverandre (Bufdir, 2018, avsnitt 2). Som nevnt er mennesker sosiale vesener som trenger hverandre da samhandling og relasjoner til hverandre har en verdi (Helgesen 2017, s. 310). For å muliggjøre dette er barna avhengige av å kunne benytte seg av omgivelsene like mye. Dette på tross av utfordringer som Kirkeby og Grangaard (2016, s. 247-248) nevner som fysisk og/eller sensorisk svekkelse, intellektuell svikt eller vansker knyttet til sosiale relasjoner og samhandling med andre mennesker.

Alle barn har en egen utførelseskapasitet, uavhengig av hvordan omgivelsene er utformet. Utførelseskapasiteten er følelsen av sin egen fysiske, intellektuelle og sosiale evner (Lee & Kielhofner, 2017, s.42). Hvis barnet selv ser at omgivelsene ikke legger til rette for mulighet til egen utførelse kan man tenke seg at dette kan ha betydning for barnets deltakelse i lek. Muligens kan barnet velge å ikke delta, selv om omgivelsene gir mulighet for det. Et eksempel fra egen praksis viser til ei 5 år gammel jente i rullestol som ønsket å delta i lekerom sammen med andre barn. Til lekerommet var det et tilrettelagt inngangsparti med rampe slik at jenta kunne komme seg inn. Jenta valgte likevel ikke å delta på aktiviteten da hun ikke ønsket å benytte seg av rampen, samt at det var enklere å gjennomføre leken i et annet rom der hun ikke behøvde å benytte seg av rampe. På denne måten kan jentas mulighet for utvikling av ferdigheter bli svekket gjennom lite eller ingen deltakelse i samhandling med andre barn. Dette støttes i tolkningen til Abu-Dahab et al. (2020, s.1) som sier at barnets ferdigheter utvikles gjennom daglig aktivitet, og Helgesen (2017, s. 310) som sier at mennesker er sosiale vesener som trenger samhandling og relasjoner til hverandre. Det er også relevant å knytte dette opp mot begrepet aktivitetsidentitet som sier at deltakelse i aktivitet har betydning for barnets utvikling av identitet (Taylor et al., 2017, s. 150).

Som nevnt i resultatkapittelet er det ifølge Holloway og Long (2019, s.3) tre dimensjoner som er grunnleggende for barns deltakelse. De tre dimensjonene synliggjøres gjennom deltakelse i

aktivitet, uavhengighet i aktiviteten, og det sosiale samspillet under aktiviteten. For å se dimensjonene i lys av begrepet utførelseskapasitet velger vi å beskrive det med utgangspunkt i et annet eksempel fra egen praksis. Eksempelet omhandler en gutt på fire år med Cerebral Parese, som helst ikke skal utsettes for mye støy da han fortere blir sliten av dette. Gutten var avhengig av tilrettelegging i barnehagehverdagen for å kunne delta i aktivitet, slik at han ikke blir utslitt etter endt barnehagedag. Han er dermed avhengig av å bruke rullestol som et energiøkonomiserende hjelpemiddel for å fordele energien utover dagen. Den fire år gamle gutten har en utførelseskapasitet som tilsier at han kan delta i enkelte aktiviteter, selv uten hjelpemidlet. Gutten kan likevel oppleve at han ikke kan delta i aktiviteter til tross for dette. Barnehagen han går i har kun to oppholdsrom innendørs. Det ene rommet som er atskilt er et oppholdsrom for en mindre gruppe barn og dermed mindre støy. Denne dagen er rommet oppholdt av en annen gruppe i barnehagen. Denne dagen er en tung dag i utgangspunktet for den fire år gamle gutten, men støyet kan ikke unngås. På denne måten klarer ikke barnehagen å imøtekomme barnets behov. En annen dag kan barnehagen tilrettelegge for barnets behov, men denne dagen er muligens gutten avhengig av hjelpemiddelet for å spare energien til en mer meningsfull aktivitet. I begge situasjoner vil utfallet kunne ha betydning for barnets deltakelse i lek, ved at barnet i verste fall ikke får deltatt i leken som foregår, og heller ikke i det sosiale samspillet. Ved at gutten ikke får tatt del i det sosiale samspillet vil barnets sosiale og motoriske ferdigheter ifølge Holloway og Long (2019, s. 6-7), i mindre grad utvikles. På denne måten vil gutten over en periode med lite eller ingen deltakelse i lek, også kunne miste følelsen av egne fysiske-, intellektuelle-, og sosiale evner, som ifølge Lee og Kielhofner (2017, s.42) er viktige elementer i utførelseskapasiteten.

7.2 Mulige konsekvenser ved inndeling av rom

Inndeling av rommet kan være en konsekvens av utformingen av bygget, som i sin helhet bør være utformet i henhold til TEK17. For å se dette i sammenheng med funn fra Kirkeby og Grangaard (2016, s. 250) sies det at UU ikke er ideelt da det alltid vil være mennesker som har et behov for å tilrettelegge omgivelsene ytterligere for å kunne delta. Dette kan gjøre at begrepet virker misvisende. I likestillings- og diskrimineringsloven §17 (2017) som omhandler universell utforming, står det at “Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse” (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017, §17).

Kirkeby et al. (2016, s. 254) beskriver barnehagen som en plattform for inkludering og deltakelse. I artikkelen kommer det frem at barn med spesielle behov har større behov for tilrettelegging av omgivelser for å fremme deltakelse. Når det kommer til romslighet, belysning, akustikk og organisering av møbler kan det ifølge Cassi et al. (2021, s.56- 57) også ha betydning for barnets følelse av rommet. Kirkeby et al. (2016, s.254) nevner i sin artikkel at barn med spesielle behov kan oppleve vansker i forbindelse med fysisk og-, eller sensorisk svekkelse, intellektuell svikt eller vansker med sosiale relasjoner og samhandling med andre. Ved rom og rominndeling i barnehagen, kan det i situasjoner oppstå utfordringer i tilfeller der barna har en synsnedsettelse. Eksempler på utfordringer kan være dårlig merking, dårlig belysning og ugunstig plassering av gjenstander. En annen utfordring kan også ses i utforming av store rom hvor det kan være mye støy, som kan føre til vanskeligheter med å konsentrere seg. Dette kan tenkes å ha betydning for barnets mulighet til samhandling med hverandre, samt deltakelse i lek. Holloway og Long (2019, s. 6-7) viste i sin artikkel at barn med mindre motoriske og sosiale ferdigheter ikke var like deltakende i lek. Dette kan også kobles opp mot utfordringer barn med spesielle behov ifølge Kirkeby et al. (2016, s.254) kan møte på hvis omgivelsene ikke er tilrettelagt for deltakelse i lek. Når dette er sagt kan man se for seg at gapet ikke vil endre seg så lenge omgivelsene ikke blir tilrettelagt.

7.3 Gi barna «rom» for deltakelse i lek

Plass og omgivelsenes utforming kan tenke seg å ha betydning for barns deltakelse og utførelse i leken, hvis omgivelsene ikke er tilrettelagt for det. Som det kommer frem i artikkelen til Kirkeby og Grangaard (2016, s. 247-248) er det i hovedsak barna med spesielle behov som har størst utbytte av nok romslighet som mulighet for deltakelse i lek.

Barnehagens viktigste arena for sosialisering er gjennom lek (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.40). Den aktive leken er ifølge Holloway og Long, 2019 (s. 6-7) det første stedet barna begynner å samhandle med hverandre i barnehagen. Gjennom lek begynner utviklingen av motoriske og sosiale ferdigheter, som videre påvirker barns deltakelse i lek. Dette bekreftes også av Reimers et al. (2019, s.1) som ser viktigheten av fysisk aktivitet og lek i tidlig barndom for barns fysiske og sosiale deltakelse, og grunnlag for god helse. Dermed er det viktig at barnehagen som arena med tidlig innsats starter med målrettet og systematiske intervensjoner for å inkludere alle barn i meningsfulle fellesskap i barnehagehverdagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.40). Inkludering i barnehagen handler om å tilrettelegge for sosial deltakelse blant barn, og at innhold formidles på en slik måte at alle barn kan delta ut

ifra egne forutsetninger og behov (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.40). På denne måten kan man også forsikre seg om at barn med behov for ekstra tilrettelegging skal få et mer inkluderende og likeverdig tilbud. Tilpasninger skal vurderes gjennomgående og justeres i tråd med barns utvikling og behov (Utdanningsdirektoratet, 2021, avsnitt 1).

Prinsippet om “størrelse og plass for tilgang og bruk” sier at utforming av bygg og rom skal være av hensiktsmessig størrelse og plass for å muliggjøre tilgang, rekkevidde, betjening og bruk, uavhengig av mobilitet, kroppsstørrelse og kroppsstilling (Bufdir, 2016, avsnitt 8). Som Cassi et. al. (2021, s.56) nevner i sin artikkel har den romslige følelsen av et rom stor betydning for opplevelsen av det. Dette som en følge av at rommet enten byr på hindringer eller støtter den enkeltes mulighet for deltakelse i lek. Ser man sammenheng med MOHOs fokus på samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser kan inndeling av rom (omgivelsene), komplementere for barns (personen) forutsetninger for deltakelse i lek (aktiviteten). Dette bekreftes i Kirkeby og Grangaard (2016, s. 249-251) som viser til at gjennomføring av aktivitet i inndelte rom, i form av møblering og interiør eller lukkede egne rom, gjorde at barna ble mer involvert i aktiviteten. De ble også mer sosialt i stand til å lytte til hverandre, utveksle ideer og lek gikk i større grad uforstyrret. Selv med disse funnene konkluderer Kirkeby og Grangaard (2016, s.247) i sin artikkel med at 2,1- 5,5 kvadratmeter pr. barn ikke er nøyaktige anbefalinger, da det ikke finnes tilstrekkelig med forskning på dette området.

7.4 Universell utforming - en lang vei å gå ...

Bendixen og Benktzon (2015, s.253) skriver i sin artikkel fra 2015 at Norge de siste 11 årene har hatt et statlig fokus på universell utforming. I forhold til regjeringens handlingsplan (2009-2013), som sier at Norge skal være universelt utformet innen 2025, er det ifølge Dietz et al. (2016, s. 7) fortsatt mangelfull utforming for at målet kan nås.

I barnehageloven (2005, §2) står det at barnehagen som arena skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, samt bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Men, hvordan kan man utforme barnehagebygg som ikke gir lik tilgjengelighet for alle de 268 465 barna, som ble registrert å ha barnehageplass i norske barnehager i 2021? (Statistisk sentralbyrå, 2022). Byggteknisk forskrift (TEK17) kap 12-1 er en veileder for krav til planløsning og universell utforming av byggverk. Denne veilederen tar blant annet for seg byggverkets funksjonalitet,

brukbarhet, innemiljø og sikkerhet. I tillegg inneholder den retningslinjer for planløsning med forbehold om forventet persontrafikk til de ulike rommene i bygget. De fokuserer også på hvilken målgruppe bygget er tiltenkt (Byggteknisk forskrift, §12-1, 2017). Ved å følge TEK-17 og prinsippet om “like muligheter for bruk”, som ifølge Bufdir (2016, avsnitt 2) tar utgangspunkt i lik tilgjengelighet og brukbarhet for alle, kan dette skape like forutsetninger for deltakelse i lek i barnehagen. Ifølge Law (2002, s. 640) er deltakelse i hverdagsaktiviteter en viktig del av menneskets utvikling og erfaringer, og man kan derfor se for seg at utforming og tilrettelegging for alles deltakelse er viktig.

Kapittel 8: Relevans til ergoterapi

Aktivitet og deltakelse er ergoterapeuters grunnpilarer i arbeid med mennesker.

Ergoterapeuter sikrer deltakelse og inkludering, og ser på viktigheten av samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser (Ergoterapeutene, 2017, s.15). Som nevnt innledningsvis er ett av ergoterapeutenes fokusområde forebygging og tidlig innsats for å fremme aktivitet, deltakelse og inkludering for barn og unge (Ergoterapeutene, u.å, avsnitt 1). For å se dette i lys av funnene som er gjort, ser vi en tydelig sammenheng med hvilken betydning UU har for barns deltakelse i lek. Et funn nevner blant annet at barnehagen er det første stedet barn begynner å samhandle med hverandre (Holloway & Long, 2019, s. 6-7). Studiens tema, altså barn, er valgt på bakgrunn av at tidlig intervensjon er viktig for å inkludere alle barns meningsfulle fellesskap i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.40). Ved å starte intervensjonen i tidlig barndom vil det muliggjøre blant annet fysisk og sosial deltakelse, og gi et godt grunnlag for god helse (Reimers et. al., 2019, s.1). På denne måten kan man se likheter mellom ergoterapeuter fokusområder og studiens problemstilling som handler om å se på hvordan UU av barnehager kan tilrettelegge for barns deltakelse i lek.

Kapittel 9: Metoderefleksjon

Ved bruk av søkeord i det første litteratursøket, fikk vi mange treff på artikler utenfor Europa. Som nevnt i metodekapittelet ble kun artikler innenfor Europa inkludert. Dette fordi vi ønsket artikler som har nærmest kulturell og sosial tilnærming til UU, og se sammenhenger med norsk lovfestning. Ved å ekskludere artikler utenfor Europa kan dette også medføre at mulig relevant litteratur falt bort. Dermed ble artikler innenfor Europa et inkluderingskriterie. Hvis vi hadde valgt å inkludere artikler utenfor Europa hadde denne studien muligens fått et annet utfall.

I samme litteratursøk fant vi en artikkel som handlet om barn med Cerebral Parese, men som var eldre enn førskolealder. Artikkelen ble på tross av dette inkludert grunnet sin relevans til daglig aktivitet og barns utvikling, som videre knyttes opp med andre funn i studien. Utfordringer med å bruke denne artikkelen kan være at tolkningen av barnas alder er misvisende. Dette med tanke på at problemstillingen omhandler barnehagebarn.

Det vi kunne forbedret ved søket var et bedre forarbeid knyttet til begrepsavklaringer og deres betydning. Dette med tanke på å undersøke om det finnes flere ord for samme begrep og hvilken betydning de har. Et eksempel på dette er begrepet universell utforming. Etter utvalg av artiklene som omhandlet UU fant vi ut at det finnes flere ord av samme begrep. I søket ble begrepet kun brukt som “Universal Design”, mens det også kan brukes som “Universally” og “Design for All”. At vi brukte tre databaser kan også være en svakhet med tanke på at vi ekskluderer mange andre databaser. Ved søk i flere databaser kunne vi styrket studien med et bredere utvalg av artikler.

Kapittel 10: Konklusjon

Denne studien er basert på innhenting av resultater fra syv vitenskapelige artikler. Disse er diskutert rundt iht valgt ergoterapeutisk modell, *Model of Human Occupation*. Det blir også reflektert rundt modellenes tilhørende begrep aktivitetsidentitet, utførelseskapasitet og samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser.

Studien tar for seg hvordan UU av barnehager kan tilrettelegge for barns deltakelse i lek. Gjennom studien kommer det frem at barnehagen er en viktig arena, der barn får utviklet seg gjennom lek i samhandling med hverandre. Studien viser at tidlig innsats og tilrettelegging av barnehager er viktig for barns deltakelse i lek. Eksempler i studien viser også at aktivitetsidentitet og utførelseskapasitet har betydning for hvor mye barnet deltar, eller har mulighet til å delta. Dette i relasjon til barnehagens utforming og tilrettelegging for lek. Tilstrekkelig romslighet i en barnehage gir utgangspunkt for en arena som lettere kan bidra til inkludering av barna. Tilstrekkelig romslighet har betydning for *alle* barn, men særlig barn med spesielle behov, da det gir tilnærmet like muligheter for å delta i lek. Dette gjorde også at leken foregikk mer problemfritt enn ved lek i trangere rom. Det kommer frem at barn leker bedre i inndelte rom, i form av møblering og interiør eller lukkede egne rom hvor barn kan utveksle ideer, og være mer involvert i aktiviteten og hverandre. I sammenheng med MOHOs fokus på det dynamiske samspillet mellom *person, aktivitet* og *omgivelser* kan man gjennom å se barnet som person, barnehagen som omgivelser og lek som aktivitet, se at slike tiltak av omgivelsene kan støtte barns forutsetninger for deltakelse i lek i barnehagen. Anbefalt romslighet ble sagt å ligge på 2,1 - 5,5 kvadratmeter pr. barn da funn viste at dette skapte større rom for inkludering i lek. Da det ikke finnes tilstrekkelig med forskning på området blir det konkludert med at funnet ikke kan tas i betraktning for videre anbefalinger.

Når det kommer til UU og regjeringens mål om et universelt utformet samfunn innen 2025, ses ikke dette lenger som et realistisk mål. Dette betyr at gapet mellom omgivelsenes krav og individets forutsetninger for deltakelse i lek, når det gjelder barn med spesielle behov, ikke vil endre seg dersom barnehager ikke blir tilrettelagt for det. På bakgrunn av dette, og funn i studien, kan det være fordelaktig å starte der de minste barna befinner seg, altså i barnehagene. Tidlig tilrettelegging av i barns omgivelser vil på denne måten kunne minske gapet og utjevne forskjeller som oppstår som en konsekvens av at barn ikke får deltatt i lek.

Kapittel 11: Referanseliste

- Aagaard, M., Langdal, I., (2019) Grunnleggende forståelse og tilgange i ergoterapi. I Å. Brandt, H. Peoples, & U. Pedersen (Red.), Basisbog i ergoterapi – aktivitet og deltagelse i hverdagslivet (4. utg., s.111-127). København: Munksgaard.
- Abu-Dahab, S., Alheresh, R. A., Malkawi, S. H., Saleh, M., & Wong, J. (2021). Participation patterns and determinants of participation of young children with cerebral palsy. *Australian occupational therapy journal*, 68(3), 195–204.
<https://doi.org/10.1111/1440-1630.12714>
- Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8, 19–32.
- Barne og likestillingsdepartementet. (2009). *Norge universelt utformet 2025*. Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013.
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/planer/2009/norge-universelt-utformet-2025-web-endelig.pdf>
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§2>
- Björk E. (2015). A new theme within public health science for increased life quality. *Scandinavian journal of public health*, 43(16 Suppl), 85–89.
<https://doi.org/10.1177/1403494814568602>
- Bufdir. (2016, 05. august). *De 7 prinsippene for universell utforming*.
https://www.bufdir.no/uu/universell_utforming_a_b_c/universell_utforming_a_b_c/historikk/de_7_prinsippene_for_universell_utforming/
- Bufdir. (2018, 28. november). *Barnehage*.
https://www.bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Utvalgte_tjenesters_arbeid_mot_fattigdom2/Barnehage/

Byggteknisk forskrift. (2017). *Forskrift om tekniske krav til byggverk*. (FOR-2017-06-19-840). Lovdata

<https://lovdata.no/forskrift/2017-06-19-840/§12-2>

Cassi, R., Kajita, M., & Popovic Larsen, O. (2021). User-Environment Interaction: The Usability Model for Universal Design Assessment. *Studies in health technology and informatics*, 282, 55–70. <https://doi.org/10.3233/SHTI210385>

Dietz, J., Fuglerud, K. S., & Solheim, I. (2016). *Handlingsrom for et universelt utformet samfunn*. (Handlingsrom for et universelt utformet samfunn 1033). Norsk regnesentral. https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Handlingsrom_for_et_universelt_utformet_samfunn_2016.pdf?_gl=1*fb198z*_ga*OTIyMzU3MzQ2LjE2NTEwNTY0MDY.*_ga_E0HBE1SMJD*MTY1MzYzMDA0MC45LjAuMTY1MzYzMDA0MC4w

Ergoterapeutene. (u.å). *Ergoterapi og barns helse*. Hentet 5. mai 2022 fra

<https://ergoterapeutene.org/barn/>

Ergoterapeutene. (2017). *Alle skal kunne delta*.

https://ergoterapeutene.sharepoint.com/Arkiv/7-Kommunikasjon%20og%20markedsf%c3%b8ring/75-Trykksaker/Kjernekompetanse%202017/Ergoterapeuters_kjernekompetanse_Web_en_keltsider.pdf?ga=1

Faber, L. L. (2019). Ergoterapeutisk intervensjon. I Å. Brandt, H. Peoples, & U. Pedersen (Red.), *Basisbok i ergoterapi – aktivitet og deltagelse i hverdagslivet* (4. utg., s. 197-209). København: Munksgaard.

Helgesen, L. A. (2017) *Menneskets dimensjoner: lærebok i psykologi* Oslo: Cappelen Damm. 3. utg. 1.opplag. Kap.11

Hjort, P., (2017, 04. mai). *Hva er funksjonshemning? Hva er gap-modellen?*.

Kunnskapsbanken.net.

<https://www.kunnskapsbanken.net/wp-content/uploads/2019/03/Funksjonshemning-og-gap-modellen-forelesning-av-Peter-Hjort-170504.pdf>

Holloway, J. M., & Long, T. M. (2019). The Interdependence of Motor and Social Skill Development: Influence on Participation. *Physical therapy*, 99(6), 761–770.
<https://doi.org/10.1093/ptj/pzz025>

Kirkeby, I. M., & Grangaard, S. (2016). Can We Build Inclusion?. *Studies in health technology and informatics*, 229, 246–255.

Kielsgaard, K., Madsen, A. J., & Skaarup, L. (2019). Referencerammer og teori i ergoterapi. I Å. Brandt, H. Peoples, & U. Pedersen (Red.), *Basisbog i ergoterapi – aktivitet og deltagelse i hverdagslivet* (4. utg., s. 129-149). København: Munksgaard.

Law, M. (2002) Participation in the occupations of everyday life, *American Journal of Occupational Therapy*, 56(6), 640-649.

Lee, S. W., & Kielhofner, G., (2017). Volition. I R. R. Taylor (Red.), *Kielhofner's Model of Human Occupation: Theory and application*. (5. utg). Philadelphia: Wolters Kluwer
Kielhofner's Model of Human Occupation.

Likestillings- og diskrimineringsloven. (2017). *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering* (LOV-2017-06-16-51) Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2017-06-16-51/§17>

Malterud, K. (2017). *Kvalitative Forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.

McKinstry, C., Brown, T., & Gustafsson, L. (2014). Scoping reviews in occupational therapy: the what, why, and how to. *Australian occupational therapy journal*, 61(2), 58–66.
<https://doi.org/10.1111/1440-1630.12080>

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. (u.å). *Databaser/Artikler*. Hentet 21. april 2022. fra <https://www.ntnu.no/blogger/ub-mh/finn-litteratur/databaser-artikler/>

Reimers, A. K., Boxberger, K., Schmidt, S., Niessner, C., Demetriou, Y., Marzi, I., & Woll, A. (2019). Social Support and Modelling in Relation to Physical Activity Participation and Outdoor Play in Preschool Children. *Children (Basel, Switzerland)*, 6(10), 115.

<https://doi.org/10.3390/children6100115>

Statistisk sentralbyrå, *Barnehager*. 2. mars 2022. [online]. Hentet fra:

<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>

Søk & Skriv (2022). *IMRaD-modellen*. Lest: 30. mai 2022. Hentet Fra:

<https://sokogskriv.no/skriving/imrad-modellen.html>

Utdanningsdirektoratet. (2017, 1. august). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Utdanningsdirektoratet. (2021, 8. januar). Universell utforming av barnehage- og skolebygg.

Fra: Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/universell-utforming-av-barnehage-og-skolebygg/#a158687>)